

Mangset, P., Heian. M.T.& Kleppe, B. (2022).
*Fortellinger om kunstnerliv. Kunstnerkarrierer og
kunstnerkår 1999–2019*. Fagbokforlaget.
DOI: <https://doi.org/10.55669/oa150809>

Etterskrift: Yrkeskarrierer under pandemien

Innledning

Ett år etter at intervjuene med de 23 tidligere studentene var gjennomført – mens vi fortsatt arbeidet med bokmanuset – inntraff det en uventet global krise: koronapandemien. Den rammet reiselivs- og kulturnæringer hardt. Hvordan rammet den våre 23 informanter? Våren/forsommeren 2021 henvendte vi oss på nytt til de 23 for å høre hvordan det hadde gått med dem under pandemien.

Det er gjennomført flere undersøkelser – både internasjonalt og i Norge – av hvilke følger pandemien har fått, eller ville få, for kultursektoren generelt (jf. Grünfeld mfl., 2020; Berge mfl., 2021; Kulturrådet, 2021; Kleppe & Askvik, 2021). I sin undersøkelse, på vårparten 2021, av «Covid-19-pandemiens effekter på kultursektoren i de nordiske landene» pekte Berge mfl. (2021, s. 9) på at «[k]ultursektoren er blant de hardest rammede samfunnssektorene. Dette gjelder særlig den delen av kulturlivet som baserer seg på et fysisk publikum: konserter, forestillinger, utstillinger». Og videre: «Effektene av pandemien merkes på flere områder.inntektssituasjonen vurderes som forverret eller sterkt forverret for alle kulturarbeidere, med unntak for forfattere og visuelle kunstnere, som er noe mindre påvirket. For store

grupper i kultursektoren er inntektene mer enn halvert. Mange kulturarbeidere opplever stor og økt usikkerhet om den framtidige arbeids- og inntektssituasjonen. Enkelte undersøkelser, både fra Sverige, Finland og Norge, viser også at en vesentlig andel av kulturarbeidere vurderer å skifte yrke» (samme sted).

Leo Grünfeld og hans kollegaer ved BIs forskningssenter for kreativ næring (2020, s. 6) var enda mer bekymret om lag et halvår tidligere: «For kultursektoren er dette et sjokk uten sidestykke [...]. Vi står overfor nærmest uoverskuelige endringer i denne sektoren dersom ikke forholdene normaliseres innenfor rimelig tid», skrev de høsten 2020.

Tidligere rapporter har altså fokusert på at selvstendige kunstnere som formidler direkte til et fysisk publikum, ville bli, eller var blitt, særlig rammet av pandemien, mens ansatte kunstnere var kommet, eller ville komme, bedre fra det (jf. Berge mfl., 2021, s. 115). Men rapportene har sagt lite direkte om hvilke kunstnere som ville greie seg best, bortsett fra forfattere og visuelle kunstnere. Hva med frilansere innenfor digital kulturproduksjon? Berge mfl. (2021, s. 103) berørte imidlertid dette spørsmålet indirekte, ettersom de så for seg mer langsiktige effekter av pandemien, der digital formidling erstattet eller supplerte tradisjonell, analog formidling.

Hvordan hadde det så gått med våre 23 informanter under pandemien fra mars 2020 til forsommeren 2021? For å få et bilde av dette sendte vi en e-post med noen enkle spørsmål til alle informantene i mai–juli 2021, det vil si i en periode da pandemien så ut til å gå mot slutten: Hadde jobbsituasjonen deres blitt mye endret på grunn av pandemien? Hvordan hadde pandemien påvirket inntekter og oppdrag? Hadde de mottatt offentlig koronastøtte i denne perioden? Og hvordan hadde pandemien virket inn på deres humør og trivsel? Vi fikk nokså umiddelbart svar fra de fleste (18 av 23), både fra skuespillere, billedkunstnere, musikere og informanter som hadde gått over i andre yrker. 5 av de 23 ga oss imidlertid ingen tilbakemelding. Men vi kunne langt på vei følge deres kunstneriske aktiviteter i denne perioden via nettet eller andre medier. Dermed kunne vi danne oss et nokså pålitelig bilde av hvordan yrkeskarrierene til de 23 utviklet seg under det første pandemiåret: Vi fikk tilbakemeldinger om hvordan pandemien hadde påvirket yrkesaktiviteten deres fra mars 2020 til forsommeren 2021, og om hvordan de så på framtidsutsiktene. I det følgende skal vi oppsummere disse opplysningene. Når vi skal vurdere konsekvensene av pandemien for våre 23 tidligere

kunststudenter, må vi imidlertid huske på at de langt fra utgjør noe tverrsnitt av den norske kunstnerbefolkningen: Et flertall av dem satt i nokså trygge stillinger før pandemien rammet dem. De fleste tjente mer og høstet høyere anerkjennelse enn kunstnere/tidligere kunststudenter flest, da vi intervjuet dem i 2019.

Virkning på jobbsituasjon

Hadde pandemien påvirket jobbsituasjonen deres mye i denne perioden? Ingen av de informantene som rapporterte tilbake, fortalte at de hadde skiftet jobb etter, under eller som følge av pandemien. De av informantene som ikke lenger var profesjonelle kunstnere i 2019, hadde også alle fortsatt i sine alternative yrker. Men flere – både blant dem som fortsatt var profesjonelle kunstnere, og blant dem som hadde skiftet over til andre yrker – hadde opplevd en utfordrende arbeidssituasjon: «Jeg har jobbet mer enn noen gang før», sa for eksempel plateprodusenten Vegard.

Men selv om ingen av de 18 profesjonelle kunstnerne hadde forlatt kunstneryrket helt under, eller som følge av, pandemien (i allfall inntil forsommeren 2021), hadde flere vektlagt de forskjellige arbeidsoppgavene sine litt annerledes enn før i dette spesielle året. Kunstnere flest kombinerer jo ofte flere oppgaver samtidig, for eksempel profesjonelt skuespill på en scene, med dramaundervisning, eller musisering i et orkester, med privatoppdrag i bryllup eller begravelser. Pandemien kan ha medført en pragmatisk forskyvning av jobber. Når muligheten til å gjøre en type jobb ble avstengt eller begrenset, har de lagt større vekt på en annen. Således fortalte musikeren Cathrine at hun hadde brukt mer tid på administrativt arbeid og verv i det offentlige kunststøttesystemet under pandemien – og desto mindre på å spille konserter. Skuespilleren Ine, som både spiller teater og har oppdrag for TV og film, hadde særlig kunnet prioritere det siste under nedstengningen.

Selv om ingen av informantene rapporterte om fullstendig jobbskifte som følge av pandemien, hadde koronaåret 2020–21 hatt store konsekvenser for arbeidssituasjonen og tidsbruken til de fleste. Live-forestillinger falt bort for teatre og orkestre, slik at ansatte musikere og skuespillere ble undersyselsatt. Cathrine fortalte:

Jobbsituasjonen min har endret seg ved at det har vært minimalt med aktivitet på arbeidsplassen min. Vi stengte helt ned i mars 2020, åpnet for noe aktivitet på forsommeren, gjennomførte noen konserter tidlig på høsten. Men etter oktober har det omtrent ikke skjedd noe som helst. Nå ser det ut som vi skal få til et par produksjoner med hele ensemblet før sommeren [2021].

Ine sa det slik:

Min jobb ved teateret har endret seg. Der har det ikke vært jobb det siste året. Men TV- og film-bransjen, som jeg også jobber i, var oppe og gikk fra slutten av april [2020]. Der har jeg vært heldig og hatt flere jobber, både under pandemien og nå mot slutten. Teateret begynner ikke for min del igjen, før ved juletider [2021].

Flere informanter – ikke minst de som for lengst hadde gått over til et alternativt yrke – arbeidet fra hjemmekontor i 2020–21. Tilsatte i teatre og orkestre fortalte alle om en radikal reduksjon av aktiviteter under pandemien. Noen ble permittert en periode straks etter nedstengningen, men beholdt tryggheten ved å være fast tilsatt. De fleste av skuespillerne og musikerne hadde imidlertid hatt diverse tilleggsoppdrag – og dermed inntekter – ved siden av hovedjobben tidligere. Slike oppdrag var bortfalt eller blitt kraftig redusert under pandemien. Men frilansskuespillere som var helt eller delvis sysselsatt med opptak til film eller TV-serier, hadde for en stor del fortsatt virksomheten som før: «Jobbsituasjonen har ikke endret seg nevneverdig. Et prosjekt måtte utsettes i april i fjor [2020] på grunn av korona. Bortsett fra det har det stort sett gått som normalt», rapporterte Trond.

Ellers er billedkunstnerne kanskje den av kunstnergruppene våre som har fått jobbsituasjonen *minst* påvirket av pandemien. Her har vi få informantsvar å bygge på, men Petter rapporterte at

[jobbsituasjonen] hadde endret seg mindre enn forventet. I starten av pandemien stoppet det private salget litt opp, men utover sommeren 2020 tok det seg opp, og den private omsetningen ble faktisk høyere enn tidligere år. Dette var et år da jeg ikke hadde noen separatstillinger, men jeg hadde en del verk i kommisjon. Jeg fikk også flere private henvendelser og salg enn vanlig.

To andre billedkunstnere hadde brukt mer av arbeidstiden på andre oppgaver, som undervisning og forskning, enn på direkte kunstnerisk arbeid under pandemien.

Skuespillere og musikere som pleier å reise rundt – innenlands eller utenlands – for å møte et fysisk publikum i forestillingssaler, fikk arbeidssituasjonen mest omkalfatret under pandemien. Nå kunne de knapt møte publikum direkte i kulturhuset eller konsertsalen som før. Sommeren 2021 fortalte Jan-Tore:

Jobbhverdagen min er endret på grunn av pandemien. Men jeg har ikke endret jobb. Det mest utfordrende har vært uforutsigbarheten rundt planlegging av nye konsertturneer, og sein informasjon om alt fra stadig endring av hva som er lov og ikke lov på de ulike konserthusene, til støtteordninger og svar på innsendte søknader. Nå når det åpner opp igjen, ser det ut til at hverdagen går tilbake mot tilnærmet det samme som før.

Og videre:

Jeg skulle vært på en omfattende turné (16 konserter) to dager etter at Norge stengte ned. I tillegg skulle jeg hatt ca. 20 konserter på høsten. Alt dette ble avlyst. I tillegg mistet jeg ca. 10 brylluper og jubileer. Fra mars til november [2020] stoppet nesten all forespørsel.

Hva gjorde han da? «Jeg har brukt mer tid på innspillinger og komposisjoner og langt mindre tid på konserter og live-oppdrag», fortalte han.

Frilans- og frigruppereskuespilleren Kim slo også fast at det var «mye mindre oppdrag» under pandemien. Han rapporterte om en dramatisk endring av arbeidssituasjon og tidsbruk ettersom «alle teatre har vært stengt». Han fortalte også at han – i denne perioden – hadde fått «veldig mye tid med min lille sønn».

Utøvere som normalt turnerer utenfor landets grenser, sto selvsagt overfor store hindringer på grunn av smittetrykk og reiserestriksjoner. Det førte utvilsomt til begrensninger og omprioriteringer, og ofte til full stopp i turnéaktiviteter.

Flere hadde altså endret tidsbruk i jobben som følge av pandemien. Hvordan og hvor mye varierte en god del informantene imellom. Men det var også flere som rapporterte tilbake at deres tidsbruk i jobb ikke hadde endret seg nevneverdig. Noen billedkunstnere hadde ikke merket stor forskjell: De jobbet jo nokså isolert – hjemmefra eller fra atelieret – uansett. Flere informanter som måtte jobbe fra hjemmekontor på grunn av pandemien, hadde dessuten opplevd at de brukte mer tid på jobb enn vanlig etter som mindre tid falt bort til «kaffeslarv» og slikt. Flere av informantene våre underviser dessuten, noen på fulltid, andre som bisyssel. De rapporterte gjerne at digital undervisning hadde vært en utfordring, som hadde kostet ekstra tid.

Skuespillere og musikere i teatre og orkestre opplevde som nevnt store endringer i tidsbruk i arbeidet, men dels på forskjellige måter: «Jeg har brukt mindre tid på øving og spilling enn vanlig. Det har vært vanskelig å motivere seg for å øve når det ikke er noen konkrete prosjekter som venter», rapporterte musikeren Cathrine. Andre fortalte om forskjellig tidsbruk og arbeidsbelastning under *ulike faser* av nedstengningen. Ida fortalte for eksempel:

Fra starten av lockdown-perioden fikk jeg faktisk mye mer å gjøre, fordi vi ikke kunne være fullt orkester på scenen. Vi begynte å streamer kammerkonsserter ganske fort, og der ble jeg tungt involvert med masse musikk som måtte øves inn. Etter hvert har vi blitt flere og flere på scenen og har på mange måter i dag [på forsommeren 2021] en tilnærmet normal hverdag. [...] Alt i alt tror jeg nok at jeg har brukt mye mer tid på jobben enn før. Man øver masse på noe, så blir det programendringer, og man må begynne på ny innstudering og øve mye mer.

Det virker også som om flere slike utøvende kunstnere – skuespillere og musikere i faste institusjoner – har foretatt en pragmatisk tilpasning til situasjonen underveis i pandemiperioden. På forsommeren 2021, da pandemien så ut til å synges på siste verset, var teatrene dessuten i full gang med å forberede gjenåpningen. Enkelte skuespillere fikk da veldig mye å gjøre: «Dessverre er det blitt slik at teateret nå har satt i gang alt de kan de siste ukene, før vi tar ferie. Så døgnet er blitt litt kort», fortalte således en institusjonsskuespiller.

Virkning på inntekter

Et flertall av de 23 informantene våre rapporterte at pandemien ikke hadde hatt store konsekvenser for inntektene deres i 2020–21. Dette samsvarer ganske godt med funnene til Kleppe/Askvik høsten 2021: Basert på en spørreundersøkelse som omfattet et langt større antall norske kunstnere, fant de at de kunstneriske inntektene generelt ble redusert med 11 % fra 2019 til 2020. Men andre inntekter – ikke minst koronastøtte – kompenserte for mye av nedgangen: Totalinntektene til norske kunstnere generelt hadde bare falt med 1 %, ifølge denne undersøkelsen. Men disse tallene dekker over store forskjeller mellom kunstnergrupper. Noen grupper hadde hatt betydelig inntektsfall – både i kunstneriske og totale inntekter. Populærmusikerne kom dårligst ut: Deres kunstneriske inntekter hadde falt med 22 % og totalinntektene med 7 % fra 2019 til 2020, stadig ifølge Kleppe/Askvik (2021).

Når mange av de 23 tidligere studentene hadde opprettholdt et ganske stabilt inntektsnivå, skyldtes det nok at flere satt i faste stillinger og beholdt den faste inntekten i 2020–21. Det gjaldt flere av dem som alt hadde gått over i andre stillinger enn de rent kunstneriske, for eksempel som dramalærer, kulturskolelærer eller musikklektor. Ansatte skuespillere og musikere hadde også stort sett opprettholdt den faste lønnen, men de fleste av de ansatte hadde likevel fått inntekten redusert, fordi ekstraintekter fra ulike eksterne oppdrag falt bort:

Pandemien har gjort at jeg har mistet alle inntektene knyttet til frilansoppdragene jeg har ved siden av arbeidet mitt ved teateret. Alle oppdrag forsvant fra mars 2020. Jeg vil anslå at inntektstapet ligger på ca. 350 000 pr. år,

fortalte en skuespiller. Hun hadde nok vanligvis høyere ekstraintekter enn teaterskuespillere flest. Men «jeg føler meg veldig privilegert som har en fast jobb og er sikret økonomisk», føyde hun til. «Hovedinntekten har vært den samme, men en naturlig følge av få frilansoppdrag er mindre ekstraintekt», sa en orkestermusiker.

Skuespillere som primært er sysselsatt med film og TV, hadde som nevnt opprettholdt ganske høy yrkesaktivitet og inntekt under pandemien.

Flere kom tydeligvis godt i gang igjen med TV-innspillinger – med strenge smitteverntiltak – bare kort tid etter nedstengningen i mars 2020. Frilansskuespilleren Trond rapporterte tilbake at inntektene «ikke hadde blitt påvirket i stor grad» av pandemien. Det virket heller ikke som om billedkunstnerne blant informantene våre hadde opplevd store konsekvenser av pandemien for inntektene.

Frilansere som vanligvis har direkte fysisk kontakt med publikum i teater- eller konsertsaler, hadde derimot opplevd betydelig inntektstap. Skuespilleren Kim fortalte eksempelvis at inntektene var omtrent halvert. Musikeren Jan-Tore fortalte også om en krevende og uforutsigbar arbeidssituasjon under pandemien. Inntektene hadde variert mye underveis:

Før støtteordningene satte i gang, hadde jeg et inntektsfall på 70 %. Men totalt sett ble 2021 et godt år for meg personlig. Jeg tjente ca. 20 % mer i 2021 enn i 2020, men AS-et som driver konsertvirksomheten, gikk godt i underskudd. Mye av utfordringene rundt korona forplanter seg til 2022, og her forventer jeg en inntektsreduksjon på ca. 30 % personlig, og at AS-et forhåpentligvis går nesten i null.

Alt i alt ser det likevel ut til at våre 23 tidligere kunststudenter kom bedre ut av dette pandemiåret – inntektsmessig – enn en del medieomtale og tidligere forskningsbaserte utredninger har gitt bud om. Grünfeld mfl. (2020, s. 4) konkluderte: «Våre anslag viser at 32 prosent av kultursektorens inntekter har falt bort så langt i 2020.» Denne rapporten ble imidlertid publisert alt i oktober 2020. De regnet da med at inntektsreduksjonen ville bli størst på musikkfeltet (–50 %), stor på scenekunstfeltet (–35 %) og mindre på det visuelle feltet (–20 %) (samme sted, s. 64). En nordisk spørreundersøkelse til nøkkelpersoner på de ulike kunstfelt fra vinter/vår 2021 ga lignende resultater (Berge mfl., 2021, s. 25). Når de fleste av våre 23 informanter likevel har opprettholdt et høyere inntektsnivå under dette pandemiåret enn tidligere kartlegginger varslet om, kan det skyldes flere forhold: 1) Sammenlignet med hele kunstnerbefolkningen utgjorde våre 23 på forhånd en utvalgt elite, som i 2019 gjennomgående hadde et mer solid inntektsnivå enn kunstnere flest. Det er derfor ikke rart at de har greid seg bedre enn andre norske kunstnere under pandemien. 2) Mange kunstnere opplevde trolig at inntektssituasjon var mer usikker i starten av pandemien enn seinere. Flere til-

passet seg situasjonen og endret litt på jobbprofil/inntektskilder underveis. Derfor så kanskje konsekvensene av pandemien litt lysere ut på forsommeren 2021 enn tidligere. 3) På forsommeren 2021 regnet dessuten de fleste med at pandemien snart var over, og at kulturlivet sto overfor en gjenåpning høsten 2021. I løpet av høsten kom det riktignok en ny, illevarslende smittebølge. Men den ble snart etterfulgt av en gradvis gjenåpning. Den løfterrike situasjonen på forsommeren 2021 kan ha bidratt til overdrevent optimistiske svar på oppfølgingsundersøkelsen. 4) Det nokså sjenerøse norske velferdssystemet (jf. generell kulturstøtte, ekstraordinære støttepakker) fanget for en stor del opp kunstneres inntektsproblemer underveis. Det kan ha bidratt til stabilisering av de totale inntektene. 5) Noen forskere og representanter for kunstfeltet kan ha overdramatisert situasjonen i starten av pandemien.

Offentlig støtte – kultur- og velferdspolitik

Koronakrisa ble som nevnt møtt med omfattende offentlige støtte- og kompensasjonstiltak, de største generelle, men flere også spesielt rettet mot kultursektoren (Berge mfl., 2021, s. 50–53). En første runde med koronatiltak ble satt i verk av Solberg-regjeringen i 2020–21. En andre runde ble satt i verk av Støre-regjeringen seinhøstes 2021. Her kan vi selvsagt bare si noe om hvordan våre informanter opplevde første runde av koronastøtte. Vi skal heller ikke gå nærmere inn på spesifikke støtte- og kompensasjonstiltak her, bare kort gjengi hva informantene våre fortalte om betydningen av tiltakene for deres arbeids- og yrkesliv.

Det var bare et mindretall som – på forsommeren 2021 – rapporterte at de hadde mottatt noen form for spesifikk koronastøtte under pandemien. Det dreide seg for det meste om kortsiktig støtte i starten av nedstengingen:

De første månedene fikk jeg litt fra NAV, men ikke mye. [Virksomheten] mottok kompensasjon for utgifter i forbindelse med avlyste konserter og stimuleringspenger som kom meg til gode i forbindelse med en konsertturné, som ble gjennomført med begrensninger,

skrev musikeren Jan-Tore. «Jeg har mottatt støtte for ca. en måned fra NAV [i starten, april 2020]», fortalte skuespilleren Trond, som snart etter var i full gang igjen med innspillinger for film og/eller TV. Skuespilleren Kim, som pleier å turnere over hele landet, svarte at han har fått «støtte fra NAV for selvstendig næringsdrivende/frilansere», uten at det forhindret en halvering av inntektene. Det var ellers ingen av orkestermusikerne og bare én av de ansatte teaterskuespillerne som eksplisitt svarte at de hadde fått noen form for koronastøtte. Det er mulig at det har skjedd en viss underrapportering her. Men det virker altså som om kunstnerne særlig har mottatt slik støtte helt i begynnelsen av pandemien, og at støtten har hatt begrenset betydning for inntektene totalt sett. Når bare et mindretall av våre informanter rapporterte om direkte koronastøtte, kan det ellers skyldes at flere av dem – iallfall de som har gått over i andre yrker – ikke har vært kvalifisert for slik støtte. Et par av de yrkesaktive kunstnerne hadde også brukbar og stabil hovedinntekt fra et annet (side-)yrke, slik at de kanskje ikke direkte trengte koronastøtte. Når de fleste av informantene er kommet gjennom det første koronaåret uten dramatisk inntektstap eller økonomisk elendighet, skyldes det nok også at omtrent halvparten av de 23 satt i faste stillinger og dermed opprettholdt et grunnleggende akseptabelt inntektsnivå. De ansatte skuespillerne og musikerne blant informantene hadde nok stort sett tapt ekstraintekter og dermed gått ned i totalinntekt. Men de hadde beholdt den faste inntekten – og dermed den grunnleggende økonomiske tryggheten. Så den viktigste «koronastøtten» i Norge var i praksis kanskje den faste offentlige institusjonsstøtten til teatre og orkestre?

Trivsel og helse

Selv om ikke pandemien rammet de tidligere studentene økonomisk i betydelig grad, var det likevel en tung tid for flere av dem. De fleste av informantene rapporterte om negative helsemessige, psykiske eller trivselsmessige konsekvenser av pandemien. Det er velkjent fra det offentlige ordskiftet at endrede arbeidsforhold og økt arbeidsbyrde har gått på helsa løs for enkelte: «Jeg gikk nesten på en smell nå før ferien», sa en av informantene. Det er imidlertid vanskelig å si om vår særskilte gruppe av kunstnere har opplevd større eller mindre belastninger enn nordmenn flest. Men

noen kunstnergrupper har utvilsomt vært tyngre rammet, mens andre har kommet lettere gjennom det. Dessuten virker det som om belastningen har variert mye under ulike faser av pandemien.

Enkelte informanter – primært musikere og skuespillere tilsatt i teatre eller orkestre – pekte særlig på at isolasjonen fra et videre fagmiljø har vært belastende. Andre var blitt mer frustrert over usikkerhet og vekslende informasjon om hva som var lov/ikke lov å gjennomføre under gjeldende smittevernregler:

Trivsel på jobb har stort sett vært like stor, humøret likeså. Men etter over et år har nok tilværelsen med hele tiden å ikke vite om det man øver på kommer så langt som til produksjon på grunn av eventuelle restriksjoner, begynt å bli litt frustrerende. Det å aldri vite. Fra en vanlig hverdag der man stort sett vet hva man skal gjøre/spille over et år fram i tid, til plutselig å måtte snu seg rundt når program blir endret, fordi en dirigent og/eller solist ikke kommer inn i landet,

svarte musikeren Ida.

Det har vært vanskelig å forholde seg til all usikkerheten og alle prosjekter som man tror og håper at skal kunne gjennomføres, men som blir avlyst rett før de skal starte. Jeg har også vært litt bekymret for smittevern i de periodene jeg har vært på jobb, og så har det vært ganske kjedelig. Men alt i alt mener jeg at jeg er heldig. Jeg er i et stabilt forhold, så jeg har ikke vært ensom. Vi har to inntekter, så økonomien har ikke vært noe problem. Vi har hytte i samme kommune som vi bor i, så vi har hatt muligheten til litt miljøforandring når det har vært behov for det. Det er mange som har hatt det mye verre enn meg,

svarte musikeren Cathrine.

Flere andre – både billedkunstnere, skuespillere og musikere – fortalte at den psykiske eller trivselsmessige belastningen hadde vært størst i starten av pandemien. Men etter hvert hadde situasjonen stabilisert seg, og ubehaget hadde minket: «Det var en større påkjenning i starten, og har gått litt opp og

ned underveis», sa billedkunstneren Petter. Andre ble imidlertid mer frustrerte ettersom pandemien varte og rakk:

Situasjonen min endret seg flere ganger i perioden. I begynnelsen av nedstengningen var jeg ved godt mot og i godt humør. Jeg fikk en etterlengtet pause fra reising og møtevirksomhet og kunne konsentrere meg om arbeid på atelieret og min personlige, spirituelle utvikling. Etter sommeren 2020 og utover vinteren ble jeg imidlertid lei, og jeg likte ikke stemningen i kulturen. Jeg ble lei av alle gjentakelsene, det panikkartede fokuset i samfunnet, og jeg ble lei av rutinelivet i Oslo,

fortalte billedkunstneren Geir Harald.

Foran så vi at frilansere som spiller for et levende publikum, er blitt særlig tungt rammet arbeids- og inntektsmessig. Derfor er det ikke overraskende at noen av dem har opplevd denne perioden som særlig psykisk, helsemessig og/eller trivselsmessig belastende: «Jeg har i denne perioden hatt store helsemessige plager som lege og fysioterapeut forklarer med stress og bekymringer», fortalte en av informantene.

Mange hadde som nevnt opplevd isolasjon på hjemmekontor eller fravær av kontakt med kollegaer som frustrerende, mens noen i stedet var ganske fornøyd med «hjemme-isolasjonen»: «Det var utfordrende å være hjemme med tre barn [...] i en måned. Bortsett fra det er humøret det samme», sa skuespilleren Trond. «Pandemien har påvirket humør og trivsel en god del. Jeg har vært mye alene – og derfor savnet det sosiale og alt det gode det gjør. Kombinert med begrensende forhold så har det i perioder gått ut over humøret, ja», sa en musiker. Skuespilleren Guri hadde mer positive erfaringer med «isolasjonen» i hjemmet: «Barna har unngått karantene og har stortrivdes med hjemmeskole og rødt nivå. Så det har blitt mer ro i familien, og det har vært bra for humør og trivsel», fortalte hun.

Selv om mange av informantene fortalte om utfordringer, frustrasjoner og plager som skyldtes korona, var det også flere som fortalte at de hadde kommet rimelig godt gjennom dette første året – iallfall etter hvert. Musikklektoren Jan Ragnar hadde eksempelvis opplevd «tidvis stort arbeidstrykk til alle døgnets tider og lite fritid». Men han konkluderte med at «pandemien hadde påvirket humør og trivsel i forunderlig liten grad».

Alt i alt hadde våre tidligere kunststudenter kommet gjennom dette første koronaåret uten at det hadde satt noen full stopp for eller helt endret yrkeskarrieren. Mange hadde opplevd store endringer i arbeidssituasjon og dels inntekter i starten, men flere hadde tilpasset seg situasjonen underveis. Trass i motgang og vidervedigheter i 2020–21 hadde de tidligere kunststudentene i hovedsak fortsatt i de sporene de for lengst hadde slått inn på tidligere i karrieren (fra 1999 til 2019). Nå, da det så ut til at pandemien gikk mot slutten, sto de fleste klar til å fortsette yrkeskarrieren mer eller mindre på ny frisk.